

Niina Anttila
Liikenteen
ympäristöasiantuntija
Varsinais-Suomen
ELY-keskus

Pelkkä kukkaloisto ei kerro luonnoistaan monimuotoisesta tienvarresta

Tienvarsien kukkivat niityt virittävät monen autolla ajavan mielen iloiseen kesäiseen tunnelmaan. Lempeässä kesätuulella heilahtelevat kukkavarret nöykyttelevät menomatalla joko mummolan tai uimarannan suuntaan. Paluumatkalla havaittu niittokoneen jälki äsken niin kauniilla tienpenkalla herättää närkästyksen ja pahan mielen. Harva tulee kuitenkin ajatelleeksi, miksi niittäminen on tarpeellista. Vielä harvemman mieleen tulee, että yksin kukkaloisto ei kerro tienvarren monimuotoisuudesta tai luontoarvoista.

Vanhon maatalousympäristöjen kadottua ja luonnonlaidunten vähennyttyä, ovat tienvarret – säännöllisine niittoineen muodostuneet turvasatamiksi tietyille harvinaistuneille kasvi- ja hyönteislajeil-

le. Tienvarrethan niitetään siisteyden ja liikenneturvallisuuden tähden. Liian pitkä tienvarsikasvusto haittaa tiellä kulkijoiden näkymiä ja liian harvoin tehty niitto mahdollistaa nopean vesakon syntymisen.

Vanhon maatalousympäristöjen kadottua ja luonnonlaidunten vähennyttyä, ovat tienvarret – säännöllisine niittoineen muodostuneet turvasatamiksi tietyille harvinaistuneille kasvi- ja hyönteislajeille.

Keltamaitekasvustoa kapealla tieluis-kalla Rymättylässä. Nykyinen niittokäytäntö ylläpitää riittävää paahteisuutta, mutta niittojäte tulisi poistaa luiskalta niiton yhteydessä.

Kuva: Kari Nupponen

On kiinnostava havainto, että vain 10 %:ssa tarkistetuista kohteista tarvitsee tehdä muutoksia, eli nykymuotoinen viherhoito riittää hyvin pitkälle turvaamaan näissä kohteissa arvokkaat elinympäristöt.

Myös pitkä heinä laotessaan haittaa tien- ja pientareen käyttäjiä.

Moni ajattelee, että mitä värikkäämpi ja kukkikkaampi tienvarsi on, sitä monimuotoisempi se on luonnoiltaan. On kuitenkin tärkeää, mitä lajeja tienvarrella esiintyy, ei minkä värisiä kukkia ja kuinka paljon. Kukkivien lupiinien valtaama tienvarsi on kaunis, mutta se ennustaa tuhoa arvokkaille kasveille. Lopulta vuosikymmenten kuluessa lupiini valtaa tienvarret meidän sitä voimattomina vierestä katsellessa. Myös tavanomaista niittykukkaa arvokkaampi tienvarsikasvusto voi näyttää tavallisen katsojan silmissä tylsältä, jopa kituliaalta.

Uhanalaiset lajit ovat tärkeä osa biodiversiteettiä tuomalla siihen oman lisänsä, ja niiden huomioiminen tienpidossa on ensiarvoisen tärkeää. Väylävirasto on selvittänyt kokeiluluontoisesti Varsinais-Suomen ELY-keskuksen alueella osan

Luontoarvoltaan arvokas kohde kaapelikaivuun jäljiltä vaatii selvityksen jälkikäteen luontoarvojen heikentymisestä. Kuva Aaslaluodontieltä Rymättylästä.

Kuva: Tiina Myllymäki

uhanalaisten hyönteislajien tärkeistä esiintymispaikoista eli hot spot -paikoista. Uhanalaisiin lajeihin erikoistuneet asiantuntijat ovat tarkistaneet paikat maastossa ja niille on muokattu havaintojen perusteella tarkennetut hoitosuosituksat, jotka sisällytetään hoidon urakoihin. On kiinnostava havainto, että vain 10 %:ssa tarkistetuista kohteista tarvitsee tehdä muutoksia, eli nykymuotoinen viherhoito riittää hyvin pitkälle turvaamaan näissä kohteissa arvokkaat elinympäristöt. Toki jos haluttaisiin lisätä harvinaisten ja arvokkaiden lajien suotuisia esiintymispaikkoja tienvarsilla, tulisi kehittää esimerkiksi menettelyä niittojätteen poistamiseen tietyiltä tieosuksilta. Muita projektissa tunnistettuja uhanalaisen lajin esiintymää suosivaa toimenpidettä kohdekohtaisesti saattoivat olla puuston raivaukset, toki kohdistuen pääasiassa kyllä tiealueen ulkopuolelle, sekä puuntaimien poistoa juurineen niin että maanpinta rikkoutuisi samalla?

Tienvarsien hoitoon liittyvässä kyselyssä, johon monet kunnossapidon ammattilaisetkin vastailivat viime vuonna,

kyseltiin mitä mieltä yleisö, ympäristöhallinto ja liikennehallinto ovat erilaisten menetelmien toteutuskelpoisuudesta luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi tienpidossa. Niittojätteen keräys kaikilta pientareilta koettiin pääsääntöisesti muita keinoja vaikeammaksi toteuttaa. Sen sijaan valistus ja kampanjointi koettiin sekä ympäristö- että liikennehallinnon mielestä parhaaksi keinoksi. Talkootyö koki yhtä nuivan kohtelun kuin niittojätteen keruu ja arvioitiin hankalaksi toteuttaa.

Tienvarsikyselyssä tiedon lisääminen eri toimijoiden keskuudessa koettiin parhaaksi keinoksi vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden huomioimiseen tienpidossa.

Jatkossa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiestölle sijoitetaan aluksi kokeiluluontoisesti valkopohjaisia kylttejä, joilla markkeerataan arvokkaiden lajien paikkoja, joita koskee alueurakoissa hoidon tarkennukset ja aina ennen kaikkea kaivuukiello. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa, että kesän ensimmäinen niitto jätetään tekemättä. Kaivuu näissä kohteissa vaatii, että kohteet katselmoidaan yhdessä

Jatkossa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tiestölle sijoitetaan aluksi kokeiluluontoisesti valkopohjaisia kylttejä, joilla markkeerataan arvokkaiden lajien paikkoja, joita koskee alueurakoissa hoidon tarkennukset ja aina ennen kaikkea kaivuukielto.

Turun Kaksikerrassa nykyinen niittokäytäntö estää rehevöitymisen takaluiskalla, jossa elää useita uhanalaisia perhoslajeja.

Kuva: Kari Nupponen

ELY-keskuksen luonnonsuojeluviranomaisen kanssa.

Luonnonarvoltaan tärkeiden kohteiden säilymistä tienvarsilla edesauttaisi lupaprosesseissa tapahtuva tiedonlisäys. Lupakäytäntöjä olisi tarve kehittää niin, että kaivuulupien hakijat joutuisivat tarkistamaan kohteen luonnonarvot ennen työhön ryhtymistä. Näitä tilanteita on ollut, että luonnonarvoiltaan äärimmäisen arvokkaalta tienpientareelta on luontoarvoja heikennetty kaivuutöiden johdosta.

Väylävirasto tulee huomioimaan viestinnässään jatkossa luonnon monimuotoi-

suuden ja sen huomioimisen aikaisempaa enemmän. Pohdittavaksi ovat tulossa myös lupiinien torjuntakeinot. Monin paikoin erityisen arvokkaita luontokohteita tienvarsilla uhkaavat lupiinikasvustot. Kaikkialla ei lupiinia saada mitenkään enää kuriin, mutta arvokkaiden luontokohteiden lähistöllä tullaan tarvitsemaan täsmätoimia.

Hoitotoimia voidaan laadittujen suositusten mukaan tehdä jatkossa myös tieviranomaisten ja luonnonsuojeluviranomaisten yhteistyönä. Elinympäristöjen hoidon suunnitteluun ja hoitoon on tarvetta saada iso valtakunnallinen hanke.

Pohdittavaksi ovat tulossa myös lupiinien torjuntakeinot. Monin paikoin erityisen arvokkaita luontokohteita tienvarsilla uhkaavat lupiinikasvustot. Kaikkialla ei lupiinia saada mitenkään enää kuriin, mutta arvokkaiden luontokohteiden lähistöllä tullaan tarvitsemaan täsmätoimia.

Nauvon Käldingen arvokas tienvarsi koki pari vuotta sitten kovia ojituksen yhteydessä.

Käldingen ketoalueella Paraisten Nauvossa elää uhanalainen (VU = vaarantunut) aholattakoi pukinjuurella.

Kuva: Iiro Ikonen